

Tamás Dénes

NAPSÜTÉS

„... csak 36 igaz ember...”
(héber legenda)

Sok minden történt ma a nagyvilágban, az Úr kétezer-tizenharmadik évében, szeptember tizenkilencedikén, a déli tizenkettőt megelőző egy percben. Sok mindennek kellett történnie, ahogyan mindig sok minden történik a világ minden egyes órájában, minden egyes óra minden egyes percében, a percek megszámlálhatatlan pillanataiban, mert kell ez a sok történés, ez a sok fejlemény, esemény, fordulat, különben nem lenne mi feltöltse ezt az egyre keservebben kattogó időt, nem lenne mi átadja egymásnak a pillanatok, egymás felé hajtsa, egymásba szuszakolja a percek és az órákat, így repítve, lendítve előre őket az illuzórikus beteljesülésbe, a másik pillanatba, a másik percbé és órába, ma éppen a déli tizenkettőbe, mindezt szeptember kilencedikén, az Úr kétezer-tizenharmadik évében.

Berlinben ekkor még nem volt tizenegy óra. Az U7-es metróvonal Adenauerplatz nevű állomásán a plafonra függesztett fekete kijelzőn lévő elektronikus óra épp csak elkezdte fogyasztani a tizedik óra utolsó percét. Az óra nem mutatta a másodpercek fogyását, de nem is kellett tennie, a földgyomrában, a hideg fényből és hosszú egyenes és hajlított vonalakból öszszevont helyen minden a másodpercek siettetésére volt berendezve, mint ha csak az éles sínpárokra nem is a metrószerelvény, hanem maga az időfolyam tört volna utat magának, rohant volna egyik sötétségből a másikba, ahhoz, hogy a két sötétség között, mint egy éles vakuvillanás, erős fényvel felszikkasztassa, s ezzel megörökítse az elmúlás káprázatát.

A rajtaütött ideiglenesség leginkább a peronon álldogáló embereken mutatkozott meg. Mint partra vetett halak zsúfolódtak be az állomás fala és a fehér műkövel kirakott padlón sötétebben futó csík közé, amelynek láthatatlan korlátja delejezve szögezte a helyükre őket. Ott álldogáltak az emberek abban a kopár sávban, odaszegezve bámulták a magukkal szembeni falon éktelenkedő hatalmas „A” betűket, csak a néha beremegő, meglóduló végtagsaik árulták el, hogy álldogálásuknak célja van, ebben a fényketrecben mindenki visszafojtottan arra várt, hogy egyszer csak megnyíljon ez a fehér mennyország, mint egy steril örvény beszippantson mindenkit,

eltüntessen mindent, hogy majd minden gyűrődés nélkül kiöklendezhesse az embereket egy ugyanilyen helyen, egy ugyanilyen fényketrecbe.

Először a levegő állapota változott meg. Egy meleg fuvallat lebbent be jobbról, a sötétség mélyéről, majd egy halvány zajfoszlány is utána lopakodott, ami gyorsan morajlássá erősödött, bebőrözve két kőkocka illesztéke közé beszoruló soványka vízcsíkot, de már a sötétség torka sem volt üres, két szikrázó fénypászma zabálta benne a feketeséget, erre azonban senki sem figyelt, már rég a napi rutin része volt, hogy jön, érkezik ez a testet öltött dübörgés, ami maga alá gyűrve a feltorlódó távolságot, úgy tör előrefelé, mintha az előtte levő tér már nem is létezne, nem is létezhetne.

Beérkezhetett volna. Valószínűleg be is érkezett. De közben történt valami, ami, mintha egy másik időből érkezett volna, egy másik helyről és korból. Pedig dehogy, minden ide volt méretezve, csak azt nem tudta senki, hogy ez által a történet által érte utol az idő és a hely saját magát, ezért nézett először mindenki csak értetlenkedve arra a fiatal fiúra, aki az álldogáló tömeg legszélén talán éppen a delejezés hatása alól szabadult ki, amikor, a metróállomásnak azon a felén, ahonnan a szerelvény is készült betörni, átlépte a sötét csíkkal jelzett határt. Az emberek először értetlenkedve néztek rá, ami hamarosan ijedtséggé váltott át, mert először mindenki arra gondolt, hogy vajon most a fiú meg akarja-e ölni magát, azonban nem lehetett sokat gondolkozni, mert közben a metrószerelvény is gyorsan közeledett, mint a gátját szakított ár zúdult, zúdult befelé, a fiú pedig ott állt, túl a sötét, átléphetetlen vonalon, egy rikító színű, fejére húzott kapucnis pulóverben, lábán teniszcipő, fölötté szakadozott farmernadrág, de a kezében is tartott valamit, egy piros színű, kólás reklámzacskót, aminek a szája valamilyen ócska madzaggal volt bekötözve, ezt a zacskót emelte most fel hirtelen, és egy határozott mozdulattal betartotta vagy belóbálta a sínek fölé. Ezt azonban már senki sem tudta eldönteni, mert innen hirtelen minden megállt, beledermedt ebbe a mozdulatba, ott állt minden egy izzó, de érthetetlen összefüggésben: a levegőben, a metróakna fölött, a coca-colás reklámzacskó, tőle, szinte méterekre a metrószerelvény sárgára festett acélteste, amely megállásig fúrta bele magát a befagyott térszerkezetbe, az emberek arcán pedig, mint megannyi kiszikkadt agyagpakolás, az értetlenkedő, szörnyülködő ámulat, amitől senki sem érzékelte, hogy a zacskóban mozgott valami. Valami szabadulni akart.

Torinóban ma délelőtt köd volt. De lehet, hogy csak a szmogot és a füstöt fújta a Via Carlo Albertóra az ipari negyed felől a szeptemberi, szokatlanul hideg szélfuvallat. A kőkockákkal kirakott szűkös utcában – ha-

sonlóan egy régi emlékhöz – ettől minden egy kicsit körvonalazatlanná vált, a régies házfalak még régebbieknek tűntek, a biciklik és a robogók alig ki-vehetően támasztották a vaskorlátokat, míg a vigyázatlanul leparkolt Fiat gépkocsik – csupa Fiat Doblo Panorama –, mint megannyi lomhán lege-lésző, nagy testű állatok foglalták el a járdát. Kevesen jártak az utcán. Az a néhány turista, aki korán kelt, hosszú léptekkel haladt az utcából kiszé-lesedő Piazza Carlo Alberto irányába, mintha a tér mélyén homályba bur-kolózó lovas szoborról maga Károly Albert hívogatta volna őket, kivont szablyájával. Mintha az idő is lelassult volna. Valamilyen furcsa időtlen-ségnek kellett ráakaszkodnia az utcáról nyíló egyik vendéglő faliórájának kismutatójára, valami nem engedte, hogy a mutató ráforduljon a tizenegy órát jelző pontra, ott tartotta abban a hajszálnyi lebegésben, és nem lehetett tudni, hogy ezen a reggelen, ebben a ködös időben képes lesz-e vala-minek kimozdítania.

Talán a köd tette, a szétszivárgó időtlenség, hogy kezdetben senki sem figyelt fel a Via Carlo Alberto és a Via Cesare Battisti kereszteződésénél beforduló konflisra. Mintha valóban az időtlenségből gördült volna elő a konflis, három oldalról zárt, egyszemélyes, fekete kocsiszekrényével, a kocsi hátuljára felszerelt, magasra emelt bakjával, ahol egy fekete kalapos és kabátos kövér ember terpeszkedett, míg a kocsi elé egy hosszú, tömzsi tes-tű, fekete ló volt befogva, különös realitást adva az egész látványnak. Ezen senki sem döbrent meg az arra járók közül, ilyen egyfogatú konflisokkal még ma is gyakran lehet találkozni nagyvárosok régi városrészeiben, a kí-váncsi turisták szolgálatára állítva, akik azt gondolhatják, a kocsi mélyéről jobban kilehetik a város szétterített titkait, mint az utcákon csatangolva. Mégis úgy tűnt, a konflis rossz helyen jár, a kocsis viselkedése árulta ezt el, idegesen rángatta a gyeplőt, száját höcögtető hangok hagyták el, min-den azt mutatta, a konflist szeretné valahová máshova átirányítani.

De ez valamiért nem sikerülhetett.

Ki láthatja egy ló szemével a valóságot? Ki tudhatja, mit rejt számára egy ködbe borított szűk utca, felsejlő szögleteivel, a járdák lomha állatai-val? A kocsis biztosan nem tudta, „Cal împuțit!”¹ – tört fel a horkantás a torkából, és erősebben kezdte el rángatni a hajtószárat, megpróbálva kifa-roltatni a konflist az utcából. A ló azonban nem engedelmeskedett, csak a vékonya jött remegésbe, habzó szájjal harapott rá a zablára, a hatalmas test megfeszült, amikor megpróbált ráülni a kocsirúdra, amitől a fényesre csu-

¹ Bűdös ló! (román)

takolt szőre alatti izmok görcsös rángásba fogtak. A kocsis ezt már nem nézte tétlenül, lepattant a bakról, kezében az ostorral, kacsázó léptekkel odasietett a ló fejéhez, egyik kezével megragadta a kötőféket, „Futu-i mu-mă-sa de ochii tăi!”², ordított fel tajtékozva, majd az ostorral elkezdte öszszevissza csapkodni a ló fejét.

Erre az attrakcióra már megálltak a járókelők. Egy kisebb kör alakult ki a konfliktól tisztes távolságra, a turisták, akik legfeljebb szitkozódó olasz taxisofőrökkel találkoztak eddig, nem értették, de nem is tudták, mit kezdjenek ezzel az anakronisztikus jelenettel. Túl sok volt a nyers erő, a düh, az egymásnak feszülő acsarkodás nekik, csak annyit érzékeltek az egészből, hogy két, ki tudja, honnan felgyülemelő tehetetlenség találkozott itt, ami egyszer csak egy néma harcra fordult át. Mert ez történt, a kocsis már nem káromkodott, csak gépiesen verte, csapkodta a ló fejét, a szeme közét, a ló pedig tűrte ezt, néha keservesen felhorkant, kapkodta gyönyörű fejét, de nem mozdult a helyéről.

Ekkor nyílt ki a hatos számú ház kapuja. Egy nagyon magas, szemüveges férfi lépett ki rajta, az orra alatt tömött bajusszal, magas homlokán a haj oldalasan felfelé volt fésülve, míg testét hosszú, fekete lódenkabát rejtette maga alá. Végre egy olasz, egy helybeli, gondolhatták a turisták, mert úgy néztek rá, mint aki az általuk nem ismert megoldást hozta magával. A férfi belépett a körbe, ahogy ott állt, mindenki közül kimagasodott, de nem volt semmi fensőbbiség az arcán, csak rettenetes kimerültség és fáradtság, mintha csak fáradttá tette volna a magasság, legalábbis ez csordogált a tekintetéből, talán fásulttá, kiábrándulttá is, amiatt, hogy megint ő kell valami olyasmit lásson, amire más nem képes. Nézte a hadonászó kocsist, a vert állat dacos szenvedését, de egyebet is láthatott, mert érződött, egyből egy erős kapcsolat teremtdődött meg öközte és az idő homályából kibontakozó jelenet között. Ez a kapcsolat pedig csak jobban kiemelte azt, ami ott történt azon a ködös, szmogos torinói utcán, mert mintha minden létező állat örökös szenvedése lett volna benne a ló makacs ellenállásában, az alázuhogó ostor pedig mintha az élet minden gyalázatát, becstelenségét riasztotta volna fel szendergéséből, ezért tűnhetett úgy, hogy most valami fontos dolognak kell történnie, a férfinak itt egy fontos döntést kell hoznia, dűlőre kell vinnie egy lényegbevágó kérdést, azt, hogy *az etika az élet támasza-e*, vagy ezek csak egymás ellenértékei; közben mintha a vendéglő falán lévő falióra kismutatója is bemozdult volna, mert tér teremtdődött, tér

² Basszam a kurva szemeid! (román)

egy ember és egy megalázott állat között, a könyörület tere, ami egyből érvénytelenített minden mást, ami ott volt, csak ez a távolság létezett, ebbe kellett volna behajolni, arcot kellett volna neki adni, remegett a férfi előtt az egész valóság, de nem ez történt, mert a férfi egyszer csak felnézett a házsorok által beszűkített ég irányába, hogy a ködtől látott-e ott valamit, nem lehetett tudni, talán valamilyen rettenetes üresség mutatta meg fagyos belsejét, mert az egész testében megborzongott, majd gyorsan hátat fordított a kocsisnak, az ütésekkel továbbra is dacoló lónak, és megnyújtott léptekkel elhagyta a meghökkent turisták csoportját. Alakja imbolyogva szívódott fel a ködös utca mélyén. Egyik mellette álló még hallotta, hogy távoztában mit dörmögött maga elé: „Mutter, ich bin doch nicht blöd.”³

Csak telt és telt az a perc, a déli tizenkettőt megelőző, mint egy szivacs szívta fel magába a világ ezernyi rezdülését, történéseit, de ettől nem mozdult semmi előre, minden ebben az iszonyatos gömbben pörgött, forgott, megállíthatatlanul. Ez a perc indult útjára azon a lepattogzott festésű pléh ébresztőórán is, ami Santiago de Chile egyik külvárosának hotelszobájában, egy alacsony asztalkára volt felállítva. Az óra egy perc híján a nyolcat mutatta, de ez a jelzés nem egy semleges mérésre, működésre utalt, egy rettenetesen üres csendből emelkedtek ki a másodpercmutató éles kattánásai, mintha ezekkel az idegtépő hangokkal egy ismeretlen hatalom egy ajtót zárt volna magára, lakatolt volna le, amivel csak saját vereségét tette nyilvánvalóbbá a befulladás idővel való harcában.

Alig maradt idő a megmutatkozásra. Mivel minden arra a néhány másodpercre volt ráutalva, ami még hátramaradt, semmi nem tudott összekapcsolódni, történeté összeállni, ezért minden saját legsúlyosabb vonását igyekezett érvényesíteni, egy lassan jéggé fagyó egyensúlyban minden ön-maga termékeny pillanatát kereste, mintha ezzel ki tudna szabadulni a szobát maga alá gyűrő állandóság szorításából.

Habár kint a város már ébredezett, a szobában a lila sötétítő be voltak húzva. A két súlyos, virágos arabeszkkel díszített, kopottas drapériaszárny csak egy keskeny rést hagyott szabadon, a résen beszivárgó napfényt azonban egyből el is tüntette a benti erős neonvilágítás. Ebbe a fénybe próbáltak belekapaszkodni a szoba berendezési tárgyai, leginkább a bejárat ajtó mellett álló csavaros lábú, felpattogzott furnérlemezzel borított tükrös asztalka, annak a falánk, de üres tekintetbe menekültek bele a szoba tárgyai, mintha így megkettőződve jobban elrejthetnék jelentéktelenségüket, seké-

³ Anyám, nem vagyok hülye. (német)

lyességüket. Az asztalka mögötti falrész egyenetlenül felrakott, betegesen halványkék falcsempé-kockákkal volt borítva, töredezett összeillesztéseiket rücskösen csíkozta a kibuggyanó, majd odaszáradó glett. A csempén be-bevibrált a megütköző neonfény, egy vasúti illemhely ideiglenességét árasztva magából. Ezt csak fokozta az ablak melletti komódon fekvő, valamikor túlpakolt, most felnyitva heverő bőrönd látványa, aminek belsejéből szabadulni próbáltak a beszorított szoknyák, blúzok és alsóneműk, de úgy látszik, félúton elakadtak, és ezért ernyedten lógtak alá. A tükrös asztalka lapján egy felnyitott fedelű, műbőr aktatáska feküdt, benne csomag vatta, fémből készült injekciós fecskendő, szarvasagancs nyelvű bicska, színes magazin és egy feltekert, fémvégződésű, műanyag szonda lapult, meg kötszerek, gyógyszeres tubusok sokasága; látszott, ezek a tárgyak még őrzik rendeltetésüket, közelségük egymás lényegét erősíti, még ha már nem is tudnak kapcsolódni ahhoz az elgondoláshoz, ami megmagyarázhatná, miért kerültek valamikor egymás mellé.

Bent a hotelszobában a halott fényre tülekedtek a tárgyak, kétségbeesetten keresve túlélésük, továbblétezésük egyetlen lehetőségét, ezzel is igazolva azt a rég megsejtett gondolatot, miszerint *az élet konstrukcióját pillanatnyilag sokkal inkább a tények hatalma s nem a meggyőződések ereje határozza meg.*

Egy másodpercig úgy tűnhetett, a moccanatlan tárgyak forradalmának sikerül ellepleznie, hogy a szobában emberek is vannak. A következő pillanatban azonban az embereknek sikerült kibújniuk a tárgyak takarásából, így láthatóvá válhatott, hogy hárman tartózkodnak odabent: két huszoneves lány és egy negyvenes éveiben járható, kerek képű, kopaszodó férfi. Mindhárman mozdulatlanok voltak. Egyik lány a tükrös asztalka melletti széken ült, kezeit felfelé fordítva, a térdein nyugtatta. A másik a hátán feküdt a szoba közepén lévő ágyon, felhúzott térdekkkel, lemeztelenített alsótesttel. A férfi mellette ült az ágyon, de nem őt nézte, hanem féloldalsan el volt fordulva, az asztalka mellett ülő lány irányába.

Talán valamikor egy ikon őrizhette helyüket, annyira véglegesnek tűnt a közöttük lévő távolság. Az ikonról azonban rég lekophatott az isteni malszt, mert nem az állandóságot, a biztonságot sugározta ez a hármás, sokkal inkább úgy tűnt, hogy a három ember mozdulatlanságával valamilyen rettenetes történet próbál elleplezni, mintha azzal, hogy beálltak a helyükre, és létrejött ez a kimért konstelláció, azt remélhették volna, hogy a velük megesett dolgok is elfedődhetnének, míg a hátramaradt nyomok úgylis fel fognak szívódni az engedékeny térben.

Egy visszahúzódott vízáradás hagy ilyen értelmezhetetlen kommentárokat maga után. Mert vajon mire utalhatott az asztalka mellett ülő, maga elé üres tekintettel néző lány kezének rángatózása? Hát az ágyon fekvő lány arcán szétúszó beletörődés, ami kisimította vonásait? A legkülönösebb a férfi tekintete volt, aki, habár egy jóllakott állat pillantásával nézett a tükrös asztalka irányába, arcára a hivatalosság maszkja feszült. Ezt az arcot legfeljebb a fali csempék kockázhatták ilyen szigorúan merevre. De ahogyan a szobacsempék illesztékei is egy valamikori trehányság lenyomatát őrizték, ugyanúgy ez a széteső páncél is valaminek a leplezését szolgálta, talán a már visszahúzódott kéj tombolását, amiről az egyik fülcimpa feltűnő vörössége próbált árulkodni.

Ki ez az ember? – lassan minden erre a kérdésre egyszerűsödött. De nem volt idő tovább faggatni a helyet, amelynek tárgyai lassan kezdtek megadni magukat az elkerülhetetlen végnek. Utolsó vallomásuk megint csak árulásnak bizonyult. Még annyit sikerült tudatniuk, a választ együtt hordozzák; a hazug tükör, a túlpakolt bőrönd, a rikító, arabeszk drapériák, a fali csempék elcsúszó illesztékei, a műanyag aktatáska összes kelléke, meg a halott, éles neonfény egyszerre adják ki a választ, ami ezért valahol *kint* van, kint egy városban, egy országban, a tárgyak uszályszerű történetében, ahová nem fog elérni semmi, mert már nincs idő erre, nincs hely, emelte fel a kezét a férfi, mintha az állandóságból akart volna kinyúlni, mintha így befejezhetné azt a kimért rettenetet, amit valószínű, már egy örökkévalóság óta ismételi, és ismételni is fog, de ez a kézmozdulat, ami a széken ülő lány irányába indult el, már nem érhetett célba, nem tudott üzenetét formálódni, mert még egy éleset kattant az ébresztőóra percmutatója, a következő pillanatban pedig minden elsötétedett.

Ez a sötétség terjengett tovább New York Williamsburg nevű külvárosában, keresztül a Hewes Street-en. Ez a sötétség töltötte fel a szeméttel teleszórt utca egész szélességét, tette hatalmasabbá, ijesztőbbé a graffitikkal telepingált téglaházakat, foghíjas ablakaikat; egy súlyos sötétség, amit, ezen a reggelbe hajló órán, az idő öt felé közeledett, a behamuzott égen hunyorgó ezernyi csillag – csupa távoli, talán már ki is hunyt nap – sem tudott feltörni. Az utcán senki sem járt, csak az autók sorakoztak fel az utca két oldalán, megadva magukat a ragacsos tehetetlenségnek.

Már egy perc sem lehetett ötig, amikor egy férfi fordult rá a Hewes Street-re, a Harrison Avenue irányából. Nem is fordult, inkább berobbant, belevetette magát a kereszteződést az utca túlsó végétől elválasztó, körülbelül hetven méteres távba, ami azért tűnhet téves megállapításnak,

mert közben a férfi rendkívül lassan járt, egyik lábát kimérten tette a másik után, a robbanás inkább a testtartásából következett, abból a rendíthetetlen tartásból, ami mozdulataira volt ráéigve. Arcvonásait valamilyen rettetetes düh ránthatta össze, az csomózta össze izmait, torzította el az arcát, tüntette el homlokát, tekintetét. A düh olyan mélyen volt benne, hogy már ő sem emlékezett eredetére, nem ez az eredet töltötte ki az agyát, csupán egy szírenázó gondolat, amit már egy jó ideje magában ismételt: „el fogom pusztítani!”.

Hogy kit, arra már nem is gondolt, még a nevét sem tudta kimondani, bár ez nem is rajta múlt, a másik vetette le a nevét magáról, kibújt a megnevezés alól, mert mélyebben volt annál, amit még névvel lehet illetni, mint a csupasz hús, amivel egyetlen dolgot lehet tenni: péppé zúzni. De most ezt is kevésnek érezte, kereste rajta a fogást, valami olyasmit, amitől ő ténylegesen a határain túlra kerül, valahogyan kilép saját magából, különben hogyan csillapodhatna le a benne tajtékozó hullámverés, ami, ha nem tesz valamit – úgy érezte –, a fejét veri szerteszét.

Lépett, lépett előre, egyik lábát tette a másik után, mint egy szétterített uszályt húzta maga után az utcában megülő sötétséget, ami minden lépésével mintha mélyült volna egy árnyalatnyit. Nem állhat ilyen kevés dolgoból a valóság – futott át az agyán, kint a ragacsos sötétség, bent meg a pusztító világosság, amiben egyetlen akarás, egyetlen kérdés ég: „hogyan lehetne a legnagyobb fájdalmat okozni?”.

Nem találta a választ, bármire gondolt, kínzó kérdése mindegyre levetette magáról, csak egyetlen érzés töltötte el biztonsággal, amit a hasfalán érzett, a nadrágja öve alá csúsztatott Beretta 92-est, annak hideg vasa égette hasfalát. „Lelövöm!” – mondta élesen maga elé, mintha egy pisztolylövedék hagyta volna el a száját, de közben azt is érezte, hogy ez milyen kevés ahhoz képest, amit tenni kellene, ezért még erősebben megismételte a szót, „lelövöm!”, megpróbált konokul belekapaszkodni, ez a szó fogja elvinni őt az utca túlsó végén található bejáratig, eljut odáig, hisz már látja is az ajtót, feltépi, belép, beleüríti a tárat abba, akinek most az ajtó mögött kell rejtőznie; beleüríti, és végre szabad lesz.

Hiába haladt lassan, mégis valóságosan átrepült az öt órát megelőző percen. Az utolsó méterek szinte dróton voltak kihúzva előtte. Közben kívülről látta magát, látta, ahogyan fogyasztja ezeket a métereket, bár úgy érezte, a táv nem fogyatkozik, hanem mindig csak feleződik, ő pedig, akár egy teknősbéka, sohasem fog céljához megérkezni, pedig mindennél jobban ezt szeretné, mindennél, gondolta, majd felnézett az égre, aminek ha-

lott csillagai üresen néztek vissza rá, „utálom a csillagokat”, mormogta még maga elé, majd feltépte az ajtót, aminek küszöbéhez, habár észre sem vette, csak megérkezett.

A benti erős fény teljesen kitöltötte az ajtókeretet. Hunyorogva nézett bele a fénybe, egy pillanatig úgy tűnt, saját magát látja benne megmozdulni. De ettől nem enyhült a feszültség, nem enyhült a fájdalom, csak a fény lüktetett továbbra is odabent. Nem tehetett mást, belépett. Belépett, és ezzel végérvényesen magára zárta a perc utolsó pillanatát.

Megint újraindult a perc, a déli tizenkettőt megelőző. Megint és megint, mert hiába a sok fejlemény, történés, esemény, fordulat, egyiknek sem sikerült átvezetnie a percet a következő pillanatba, a másik percbe és órába, valami befúllasztotta ezt, megakadályozta az átfordulást, valami vagy éppen valaminek a hiánya, aminek túl kellett mutatnia a pillanatok, a percek szerkezetén, a történések rendjén, ezekben a történésekben verdeső emberek tettein, görcsös mozdulatain.

Ez a perc kezdődött el az erdélyi kisvárosban, Sepsiszentgyörgyön is, a várost átszelő folyó partján, ott, ahol a folyó, a fordulattól felhabozva, egy kilencven fokos kanyart vesz. Meggyötörve a nyári aszálytól, a folyó ártere ebben az időszakba kifakultan, egyenetlenül terül szét, apró homokbuckákkal, kiszáradt bogáncsokkal tarkítva. Mélyén egy keskeny mezősáv kezdődik, a folyó medre és egy drótkerítéssel körülkerített mesterséges tó közé beszorulva, ez visz le a folyó kanyarulatához, ahol egy lejtős, kavicsos rész húzódik meg.

Már a mezősávban is van valami különös érinthetlenség. Ugyanis a sáv kezdeténél kisimul a talaj, eltűnnek egyenetlenségei, ahhoz, hogy később is ez a könnyed terep folytatódjék, de ami a legmeglepőbb ebben az évszakban, a dús, élénkzöld fű, ami a sávot borítja, egy puha pázsit, ami felfogja, ruganyossá teszi az áthaladó lépteket. Talán a folyómeder és a mesterséges tó közelsége hozhatott létre egy különös mikroklímát, annak magas páratartalma táplálhatta a fűszálakat, őrizhette meg frissességüket, változtathatta ilyen étellelívé őket. Innen már csak megérkezni lehet. Belépni ebbe a csábító térbe, hátrahagyni az ártért szegélyező gát túloldalán összezsúfolt, szürkés tömbházak faltját, lesétálni a folyó kanyarulatáig, és elterülni, mint egy hívogató ágyon, a ruganyos, földszagú fűbe.

Sokan tették ezt ezen a délkörüli órán. Számos ember jött le sétálni a folyópartra, a folyó hűvös, elcsordogáló nyugalma vonzhatta oda őket, a fűszőnyeg könnyed szépsége, de talán leginkább az égboltot felragyogtató, kora őszi, vibráló napsütés. A nap akkor készült a zenitre hágni, az Ég kö-

zepére, hogy onnan zúdítsa le sugarait. Őszi nap volt, ezért hóhullámai éppen csak elérték a talajt, lent tartva némi hűvösséget, simogató meleggel töltötték fel a folyókanyarulatot. Nemcsak sétálni jöttek ki ide az emberek, mert ebben az utolsó percben már senki sem kószált errefele, a folyókanyarulatban már rég elfoglalhatták helyüket, egymástól meghatározott távolságra voltak letelepedve, mintha ezen a módon készültek volna beteljesíteni az utolsó pillanatot.

Kezdetben mintha egy régi vetítógép indult volna be, kimerevítve az adott látószöveget, akadozva adagolta a képeket, ahhoz, hogy majd beinduljon a masina, felpörögjön a film, a képek megtalálják illeszkedéseiket, egy vibráló nagytotálba összekapcsolódva mutatva fel a folyókanyarulat teljességét.

Az első képkocka a folyómeder melletti részt fogta be. Egy apa ült ott a kavicságy legszélén, szemét kétéves kislányán nyugtatva, aki a víz mellett állingálva, vidám kiáltásokkal, sikongásokkal kísérve, kavicsokat hajigált a továbbfutó habokba. Tőlük balra, a víz folyásának fentebb, egy negyvenes éveiben járó, fürdőnadrágos, csokibarna pasi helyezkedett el törökülésben, hátrazselézett hajával a feje búbján kezdődő kopaszodását próbálta eltakarni. Műbőr cowboykalapja mellette hevert a fűben, ölében gitár nyugodott, azt pengette lagymatag szenvedéllyel, három akkordon próbált lejátszani egy ismerős rock and roll nótát, aminek hamisan kicsengő dallamát átvette a víz csörgedezése, egy tovaszálló, vidám harmóniává gyúrva össze. Miközben pengetett, felfelé tekintgetve egy kopasz, terepszínű ruhába öltözött, kigyúrt férfival beszélgetett, aki kényelmes terpeszállásban volt föléje magasodva.

Innen megint kattant egyet a vetítógép, megnyílt hátrafelé a tér, ahol egy pokrócon, kitárulkozva a napnak, egy kétrészes fürdőruhába öltözött tinédzserlány egy három év körüli, teljesen meztelen kislánnyal játszadozott. Fel-felnevetve hemperegtek, ugráltak a lányok, illegették magukat, ahogyan egymáson át-átbucskáztak, testük tejszagú érzékiségbe forrt össze. Tőlük pár méterre, tolószékében gubbasztott egy összetöpörödött vénasszony. Előrefele nézett, de tekintetének fókuszát túltartotta téren és időn, ernyedtestét nem süttette a nappal, teljesen megadta magát neki, mintha az izzó napfény egyenesen az életenergiát adagolná kihűlőben lévő szerveinek. Mellette, egy rozoga tábori széken, öregedő fia ülhetett, féloldalasan hátat fordítva anyjának, egy lepedőnyi újságba volt belemélyedve, mintha ezzel, ahogy a testtartásával is, sikerülhetne különállását demonstrálnia, de közben ezernyi részlet tárta fel összeöregedésük kötelékeit.

A lassan egymáshoz illeszkedő képeket öt, hatvanas éveiben járó, slampos férfi látványa tette teljessé. A férfiak, kört formálva, alumíniumváz

kempingszékeiken ücsörögve trécseltek, közben egy műanyag flakon sör járt körbe közöttük, tőlük nem messze pedig egy már kialudt tűzhely füstölgött.

Mi tud egybetartani ennyi különféleséget? Hol rejtőzik az erő a világban, ami képes az esetlegességet szükségszerűséggé változtatni? Megragadható még működésében? Mert az hamar nyilvánvalóvá vált, nem ezek az emberek teszik ki a folyókanyarulat teljességét, ők csak betagozódnak egy nagyobb egészbe, ami úgy ad helyt a változatosságnak, hogy közben egyben marad. Ez a kimeríthetetlenség áradt a folyókanyarulat és környékének illesztékeiből. Mert nemcsak ezek az emberek tartózkodtak ott a folyókanyarban. A mezősáv egyik mélyedésében a berlini fiú beszélgetett a torinói férfival, valahol a közelben egy puha pléden a chilei lányok napoztak, segítőkjükkal, a kopaszodó orvossal, de ott dőlt ki a fűre, belefáradva rémséges tettének ismétlődésébe, a New York-i gyilkos is. Lehet, mind ott voltak, s még sokan mások is, a világ megannyi szögletéből, csak valahogy most nem tudtak megmutatkozni, mert a legszelídebb bilincs tartotta fogva őket. Egy nyitott tenyér tud annyira teljes lenni, mint a világnak ez az elfelejtett szeglete. Mintha egy ismeretlen járt volna nemrég erre, ő osztotta volna fel a teret, majd elhelyezte az embereket az őket megillető tájékba. Elvégezte a feladatát, és eltávozott. Tettétől nem lett semmi kevesebb, mert azzal, hogy ez a hely befogadta az embereket, nem veszített semmit önmagából, csak az emberek nyertek valami olyasmit, amivel különben nem rendelkeztek, hiszen ahogy ott ültek a napsütésben, belemerülve önfeledt mozdulataikba, nem tudták, hogy ezen a szeptemberi napon, a tizenkét órát megelőző egy percben ők egy ellenállás részei.

A legszelídebb ellenállásé, ami létezik.

Az apa és a kislánya, a gitáros pasi kigyúrt haverjával, a tinédzserlány és meztelen játszótársa, a vénasszony fiával együtt, meg az öt öregedő jó barát ott ült a folyó partján, miközben sütött a nap, omlott alá az égből az őszi melegség.

Mindenki önmaga volt.

Nem történt semmi.

Mert a kimért napsütésben már nem lehetett történésnek nevezni, hogy egyszer csak a folyó hullámainak hátán, mint egy szelíd beköszönés, odaérkezett a folyókanyarulatba a város templomának harangzúgása, egy gyöngéd jeladás, ami azt próbálta tudatni, amit már évszázadok óta, hogy itt van, végre megérkezett... hogy dél van.